

3^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Σχολικό έτος: 2010 – 2011

Πρόγραμμα Πολιτιστικής Εκπαίδευσης
«Ταξιδεύοντας στη φύση και στον Πολιτισμό»

ΘΕΜΑ: « Η Ήπειρος στην Παλαιολιθική εποχή »

Εργασία των μαθητών της Γ' τάξης:

*Καραμπίνη Σωτήρη, Κασκάνη Χαράλαμπος,
Κατσιγιάννη Παναγιώτας, Κατσικιώτη Δήμητρας,
Μαλισόβα Ευτυχίας, Μανούση Χριστίνας,
Μερισιώτη Κωνσταντίνας, Μπέλλου Μαρίας,
Μπλίζου Στεφανίας - Λαμπρινής Τζούμα Βασιλικής,
Τόλη Αικατερίνης, Σγούρου Αντώνη, Τσάπαλη Λάμπρου,
Τσιρώνη Παναγιώτη, Φούκη Έλενας,
Χριστοδούλου Μαρίας-Βεατρικής
Υπεύθυνη καθηγήτρια: Μίχου Μαρίνα*

1. Φωνές νερού μυριάδες. . . .

1.1 Το νερό

Συμμετέχοντας στο πολιτιστικό πρόγραμμα «Ταξιδεύοντας στη φύση και στον πολιτισμό» πραγματοποιήσαμε μία επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων, όπου η αρχαιολόγος κα Ελένη Κοτζαμποπούλου μας παρουσίασε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Ηπειρωτικών Σπουδών με θέμα «Οι άνθρωποι και η λίμνη: 20.000 χρόνια πριν», στο πλαίσιο των δράσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού «Περιβάλλον κ' Πολιτισμός»: «Φωνές νερού μυριάδες». Η δράση του ΥΠΟΤ αντλεί από την ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη.

« Μικρές κυανές φωνές μυριάδες ..... »

Οδυσσέας Ελύτης, Άξιον Εστί, Δοξαστικόν

Στόχος του προγράμματος είναι η παρουσίαση του νερού, ενός από τα σημαντικότερα στοιχεία της φύσης, της δημιουργίας και της ζωής. Το νερό ταυτίζεται συχνά με τη ζωή. Κατά τον Αριστοτέλη είναι ένα από τα τέσσερα στοιχεία τα οποία μαζί με τη φωτιά, τον αέρα και τη γη, συνθέτουν τον κόσμο, ενώ ο Θαλής θεωρούσε πως το νερό είναι η αρχή όλων. Το νερό ήταν πάντα ζωτικής σημασίας επειδή με τη βοήθεια του οι άνθρωποι επιβίωναν. Κοντά στο νερό έχτιζαν τους πρώτους οικισμούς τους και έβρισκαν τροφή. Το νερό δε συνδέθηκε μόνο με την επιβίωση, την υγιεινή και την περιποίηση του σώματος, αλλά αποτέλεσε βασικό στοιχείο θρησκευτικών τελετουργιών και στο πέρασμα των χρόνων μεγάλη πηγή έμπνευσης για πολλούς καλλιτέχνες. Το νερό ταξίδεψε τους ανθρώπους και τους έδειξε πόσο μεγάλος μπορεί να είναι ο κόσμος, πόσο απέραντος ο ουρανός στον υδάτινο καθρέφτη.

Στις κρήνες και τις βρύσες οι κοπέλες συναντιούνται και συνομιλούν όσο να γεμίσουν τις στάμνες τους με νερό.

*Λεπτομέρεια παράστασης σε αττική μελανόμορφη υδρία (530-525 π.Χ.)
Αθήνα, Μουσείο Π. και Α. Κανελλοπούλου*

2. «Οι άνθρωποι και η λίμνη: 20.000 πριν»

Κατά την παρουσίαση του εκπαιδευτικού προγράμματος η κα Κοτζαποπούλου αναφέρθηκε στους ανθρώπους και τη λίμνη Παμβώτιδα 20.000 χρόνια πριν.

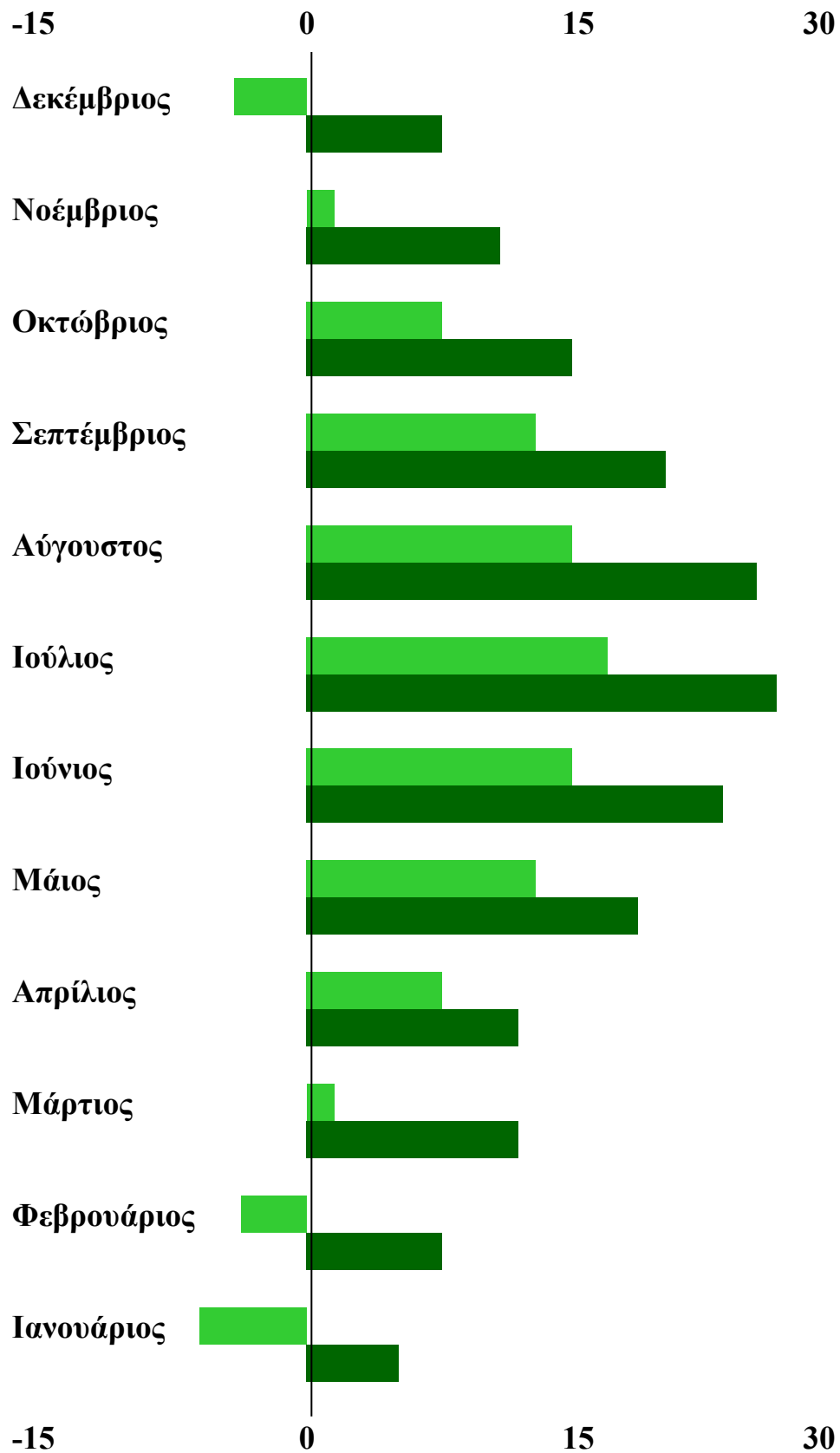
Η λίμνη Παμβώτιδα, η ονομασία της οποίας προήλθε από το γεγονός ότι τρέφει τους πάντες, αποτελεί μία από τις λίγες τόσο παλαιές της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ο πυθμένας της αποτελεί ένα «αρχείο της φύσης», όπου έχουν εγκλωβιστεί διάφορες κατηγορίες οργανικών καταλοίπων όπως: ανεμόφερτοι κόκκοι γύρης, δέντρων και ποών, μικροαπολιθώματα οστρακοειδών καθώς και φυτοπλαγκτόν του γλυκού νερού. Μελετώντας αυτά τα στοιχεία οι επιστήμονες έχουν καταφέρει σε μεγάλο βαθμό να αποκαταστήσουν την εξελικτική πορεία και τη σύνθεση των φυτο- και ζωοκοινωνιών, ώστε να γνωρίζουμε σήμερα τις εναλλαγές του κλίματος (θερμοκρασία, υγρασία) των τελευταίων 600.000 ετών. Το κυριότερο χαρακτηριστικό αυτής της εποχής είναι η εναλλαγή ψυχρών και θερμών περιόδων. Κάθε τέτοιος κύκλος, διαρκούσε 100.000 χρόνια περίπου. Η Ελλάδα δεν γνώρισε εκτεταμένους παγετώνες, παρά μόνο μικρούς παγετωνικούς πυρήνες στα υψηλότερα σημεία των μεγάλων ορεινών όγκων, όπως στην Πίνδο.

■ Εποχή των Παγετώνων

■ 1961 – 1990 μ. Χ.

Λεκανοπέδιο Ιωαννίνων

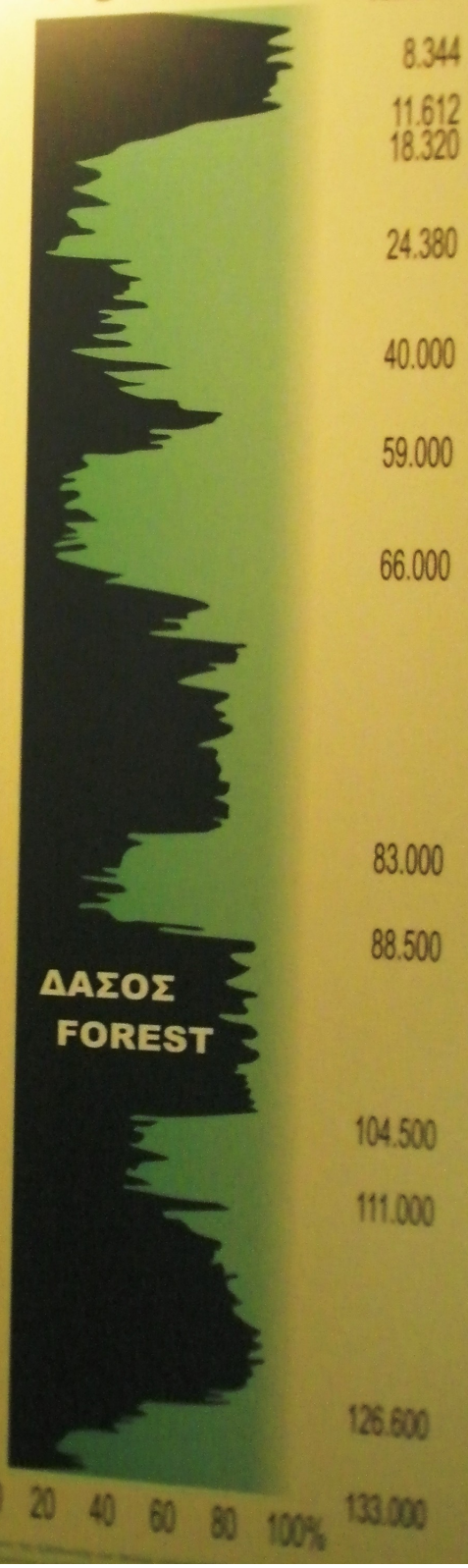
Θερμοκρασία °C

Βλάστηση
Vegetation

Χρόνια πριν
από σήμερα
Years BP

ΔΑΣΟΣ
FOREST

0 20 40 60 80 100% 133.000